

УДК 004.738.5:339

А. Б. Мізерак

*кафедра маркетингу і контролінгу**Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу**andriy120698@gmail.com*

ШАХРАЙСТВО ПРИ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ: СХЕМИ ТА АСПЕКТИ ЗАПОБІГАННЯ

На сучасному етапі інтернет із глобальної поштової та інформаційно-пошукової системи перетворився на інструмент ведення бізнесу, заснованого на принципах мережевої економіки. Ця мережа здатна задовольняти усі потреби бізнесу, враховуючи ті, що пов'язані з реалізацією товарів та їх придбанням. Зокрема, людина може здійснити необхідні розрахункові операції побутового і комерційного призначення та придбати чимало товарів. Використання в комерційній діяльності та повсякденному житті найновіших комунікацій та технологій сприяло виникненню таких нових економічних понять, як «електронна комерція», «електронна торгівля». При цьому кожний із наведених термінів розглядають сьогодні з різних позицій, зокрема, і економічних, і соціальних, і правових. [5]

Електронна комерція — відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час здійснення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру. [1]

Електронна торгівля — господарська діяльність у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом здійснення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем.

81,5% всіх онлайн-продажів у Європі припадає на три країни — Великобританію, Німеччину і Францію. Причому із року в рік за цим показником вони показують стабільне зростання.

Український сегмент інтернет-мережі з продажів охоплює більш ніж 20 мільйонів користувачів, що вказує на її значний вплив на потенційного споживача.

В Україні електронна комерція розвивається поступово з 2000 року. Старт їй дали платіжні системи, банки, а вже потім з'явилися платіжні шлюзи — організації, які були посередниками між банками та інтернет-торговцями. Саме вони розвивали вітчизняну електронну комерцію, залучаючи на ринок нові інтернет-магазини з різних галузей (від продажу одягу, техніки; покупки авіа, залізничних, автобусних квитків; бронювання готелів і до розвитку нових послуг — оплата за мобільний зв'язок, телебачення, Інтернет, дитячий садок тощо). У рамках електронного бізнесу постійно відбувається взаємодія між чотирма постійними його суб'єктами:

1. Клієнти — це споживачі товарів або послуг, які вони можуть придбати;
2. Бізнес-організації — це будь-яке підприємство, яке здійснює повністю або частково свою діяльність за допомогою інформаційних мереж, тобто займається електронною комерцією;
3. Фінансові установи — це організації, які надають послуги, пов'язані з пересування фінансових потоків, насамперед — це банки;

© Мізерак А. Б., 2017

4. Держава — визначає правила ведення електронного бізнесу та здійснює загальне його регулювання.

Однак, і електронний бізнес не позбавлений вад звичайного, єдине має свої специфічні ознаки та прояви. Наведемо декілька популярних схем шахрайства в інтернет-мережі під час купівлі товарів або послуг:

1. розміщення фейкових оголошень, у яких за товар або послугу «продавець» вимагає переказати передплату і після отримання коштів зловмисник не надсилає товар або не надає відповідної послуги.

2. клієнту пропонують перерахувати гроші на картковий рахунок «продавця» та дізнаються номер рахунку, персональні дані та номер мобільного телефону власника, начебто для з'ясування питань, які можуть виникнути при перерахуванні коштів, і як наслідок, гроші знімаються з рахунку. [3]

3. фальшиві інтернет – магазини: шахраї створюють онлайн-магазини та копії вже існуючих, де реалізують неіснуючий товар за передоплатою. Створюючи фіктивне підприємство на реальні персональні дані – збирають кошти на свої банківські рахунки протягом певного часу та зникають.

4. вартість доставки, що значно перевищує вартість товару. Надсилання неякісного чи пошкодженого товару без можливості повернення.

5. «інтернет-аукціони»: товар продають відразу кільком людям. Наприклад, виставлений на продаж планшет. Подивившись на фото, Ви підписуєте договір, платите гроші. Однак, на web-сторінці з'являється інформація, що це був аукціон і є особа, яка сплатила більше, тому зазначений товар пішов переможцю. Гроші ніхто не повертає.

6. пропозиція зробити передплату за вподобаний товар з обіцянкою приїзду представника фірми і складання офіційного договору. Представник приїжджає зі всіма необхідними документами, але пізніше в договорі клієнт дочитується, що прописане лише внесення авансу. Через деякий час фірма зникає. Повернути гроші не вдається: договір підписаний добровільно і аванс за законодавством не повертається. [4]

Вважаємо, що саме низький рівень принципів і норм поведінки людини в суспільстві, на роботі, у побуті призводить до появи таких явищ, як корупція та шахрайство. Люди втратили здатність соромитись за аморальну поведінку, переживати почуття провини за вчинене, відчувати докори сумління за протиправні вчинки, тому відбувається кількісне і якісне зростання шахрайства, що особливо помітно на фоні економічних кризових явищ.

Отже, для вдосконалення відносин, що виникають в процесі бізнесу з використанням глобальної мережі Інтернет є необхідним:

- сутнісне визначення та законодавче закріплення деривації «віртуальний простір», категорій «інтернет-суспільство», «інтернет-відносини», «інтернет-злочинність»; [2]

- актуалізація законодавчих актів, що регулюють інтернет-відносини;

- законодавче визначення класифікації інформаційних прав громадян у мережі Інтернет-магазинів, з'ясування характеру та особливостей правозастосування юридичних норм, що регулюють діяльність користувачів цієї мережі в Україні;

- законодавче визначення меж державного втручання у суспільні відносини, пов'язані з використанням мережі Інтернет-магазинів;

- розширення дій кримінальної відповідальності за злочин у мережі Інтернет - магазин ;

- посилення відповідальності адміністраторів баз даних та інших осіб, які забезпечують експлуатацію комп'ютерних інформаційних систем та діяльність.

Список бібліографічних посилань

1. Закон України «Про електронну комерцію» (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 23 березня 2017 року N 1977-VII). URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T150675.html.
2. Правопорушення в мережі Інтернет. URL : http://dobro-biblio.ucoz.ru/publ/pravoporushennja_v_merezhi_internet/3-1-0-135.
3. Шахрайство в інтернеті і як від нього вберегтися / Антикїбер. URL : http://anticyber.com.ua/article_detail.php?id=549.
4. Інтернет-шахраї розробили нову схему обману українців / Internetua. URL : <http://internetua.com/internet-shahra--rozrobili-novu-shemu-obmanu-ukra-nc-v>.
5. Правові засади електронної комерції в Україні. URL : http://e-works.com.ua/work/4073_Pravovi_zasadi_elektronnoi_komercii_v_Ykraini.

Одержано 14.12.2017